

» POLICY

Policy för suicidprevention

Styrdokumentets data

Beslutad av:	Kommunstyrelsen
Beslutsdatum och paragraf:	2018-05-08 104 §
Diarienummer:	KS2023/470
Giltighetstid:	Mandatperiod. Första revidering år 2022
Dokumentansvarig:	Folkhälsostrateg
För revidering ansvarar:	Folkhälsostrateg
För uppföljning och tidplan för denna ansvarar:	Respektive nämnd och styrelse

Innehåll

1. Inledning	3
1.1 Suicid som folkhälsoproblem	3
1.2 Riskfaktorer och grupper med ökad risk	3
1.3 Antal suicid	4
1.4 Regeringens nollvision för suicid	4
2. Sandvikens kommuns vision och strategier gällande suicid .	5
2.1 Vision och strategier	5
3. Uppföljning och revidering	8

1. Inledning

1.1 Suicid som folkhälsoproblem

Suicid, eller självmord, är ett betydande folkhälsoproblem i Sverige, liksom i övriga världen. Under de senaste 15 åren har antal personer per 100 000 invånare som har begått självmord i Sverige minskat med cirka 20 procent. Internationellt sett ligger Sveriges självmordstal omkring EU-genomsnittet. Den positiva trenden i Sverige gäller dock inte ungdomar och unga vuxna i åldersgruppen 15–24 år, där självmorden legat på samma nivå under en längre tid. Bland unga kvinnor har suicidförsöken ökat. I alla åldersgrupper i nästan hela världen avlider fler män än kvinnor i suicid och i Sverige var två tredjedelar av avlidna personer i suicid män.¹

Suicid går att förebygga och samhällets förebyggande insatser för att främja psykisk hälsa och samhällets olika system för att hantera risker för suicid måste ständigt förbättras. Det är av stor vikt med tidigt förebyggande insatser.

1.2 Riskfaktorer och grupper med ökad risk

Som riskfaktorer kan nämnas depression, personlighetsstörning, andra psykiska sjukdomar och missbruk. Även suicid i familjen, flera tidigare trauman och förluster, arbetslöshet, sociala problem, ensamhet samt kroppslig sjukdom, särskilt om patienten har funktionsnedsättning som medför beroende av andra människor, innebär ökad risk. Socialstyrelsen menar att de enskilt starkaste riskfaktorerna för suicid är tidigare suicidförsök och psykisk sjukdom.²

Psykisk ohälsa är vanligt förekommande bland äldre personer. Vid 75 års ålder har cirka 15 procent någon psykiatrisk diagnos, t.ex. depressivt syndrom, ångestsyndrom eller olika former av psykotiska tillstånd. Högst antal suicid per 100 000 invånare år 2016 fanns i åldrarna 45–64 år och bland personer 85 år och äldre.³

---

¹ Suicid är synonymt med begreppet självmord. Suicid definieras som en medveten, avsiktlig, självförvållad, livshotande handling som leder till döden. Många suicid är oplanerade och inträffar i kaotiska situationer som ett utslag av impulsmässiga reaktioner. Socialstyrelsen, 2003, Vård av självmordsnära patienter – en kunskapsöversikt, Folkhälsomyndigheten, 2015, Struktur för kunskapsbaserad suicidprevention, ett förslag till samordnad statlig kunskapsstyrning som stöd för lokalt och regionalt suicidförebyggande arbete och Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention.

² Riksförbundet för suicidprevention och efterlevandes stöd (SPES), www.spes.se/om-sjalvmord/, hämtad 2018-03-21 och Socialstyrelsen, <https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/risker/varnskadeomraden/suicid>, hämtad 2018-03-22.

³ Regeringen, (prop. 2007/08:110), En förnyad folkhälsopolitik och Folkhälsomyndigheten, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/folkhalsans-utveckling/halsa/suicid-sjalvmord/>, hämtad 2018-03-21.

1.3 Antal suicid

År 2016 avled i Sverige 1 129 personer i åldern 15 år eller äldre till följd av suicid vilket motsvarar 14 suicid per 100 000 invånare. Antal suicid fördelat på län bland individer 15 år och äldre varierade under 2012–2016 mellan 9,7 och 22 dödsfall per 100 000 individer. Gävleborgs län låg under samma period på 17,2 dödsfall per 100 000 invånare.⁴ Gävleborgs län ligger över riksgenomsnittet för dödsfall i suicid både vad gäller män, kvinnor och totalt. Sandvikens kommun ligger under snittet i Gävleborg under samma tidsperiod.⁵

1.4 Regeringens nollvision för suicid

Regeringen och riksdagen antog år 2008 en nollvision gällande suicid. Visionen är att ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att självmord ses som enda utväg. Regeringens motivering för en nollvision är att de bakomliggande skälen till att en människa tar sitt liv oftast är att personen lider av en psykisk störning och att personen är obehandlad eller underbehandlad vid tidpunkten för dödsfallet. Tillstöter det belastande yttre händelser eller förändringar i livssituationen kan suicidförsök eller suicid bli ett faktum. I regeringens hälsofrämjande folkhälsoarbete där det suicidpreventiva arbetet ingår är barn och unga samt äldre särskilt angelägna grupper.⁶

I samband med nollvisionen beslutade riksdagen om ett nationellt handlingsprogram med nio strategiska åtgärdsområden för att minska antalet självmord. De utgår från dels ett individperspektiv, dels ett befolkningsperspektiv. Perspektiven kompletterar varandra och båda är nödvändiga för att ett förebyggande arbete ska kunna ge effekt. Det individinriktade arbetet bedrivs i huvudsak inom hälso- och sjukvården, för att på bästa sätt stödja personer med risk för suicid. Det befolkningsinriktade arbetet handlar bl.a. om att uppmärksamma och sprida kunskap om suicid och förebyggande arbete och omfattar många olika samhällsaktörer. Arbetet syftar till att skapa stödande och mindre riskutsatta miljöer.⁷

Sandvikens kommun ställer sig bakom den nationella nollvisionen.

⁴ Folkhälsomyndigheten, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/folkhalsans-utveckling/halsa/suicid-sjalvmord/>, hämtad 2018-03-21.

⁵ Folkhälsomyndigheten, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/psykisk-ohalsa/> som har källa Dödsorsaksregistret, Socialstyrelsen. För statistiken gäller dödsorsaksregistrets diagnos "säkra suicider" bland personer 15 år och äldre, femårsmedelvärden mellan 2012–2016.

⁶ Regeringen, (prop. 2007/08:110), En förnyad folkhälsopolitik.

⁷ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention.

2. Sandvikens kommuns vision och strategier gällande suicid

2.1 Vision och strategier

Visionen för den tidigare nämnda nationella nollvisionen gällande suicid är att ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att självmord ses som enda utväg. Det här är också Sandvikens kommuns vision för det suicidpreventiva arbetet.

Det suicidpreventiva arbetet i Sandvikens kommun är ett steg mot Vision Sandvikens kommun – särskilt dess fokusområde ”Vi bryr oss om varandra, reagerar och agerar”.

För att få till stånd ett förebyggande arbete med god effekt krävs en samverkan mellan nämnder och styrelser inom kommunkoncernen. Det är av stor betydelse att intentionerna i policyn omsätts i operativa insatser och följs upp i respektive nämnd och styrelse.

I ett systematiskt arbetssätt med suicidprevention är det viktigt med samarbete med olika aktörer i samhället såsom exempelvis Region Gävleborg. Det är också viktigt att lyfta den skyldighet som vissa myndigheter har enligt 14 kapitlet 1 § i socialtjänstlagen om att anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att ett barn far illa.

För att närma sig visionen arbetar Sandvikens kommun utifrån nio strategier vilka också utgår från det tidigare nämnda nationella arbetet för att minska antalet självmord:

2.1.1 Insatser som främjar goda livschanser för mindre gynnade grupper.

”Grundläggande faktorer i människors livsvillkor har en tydlig koppling till suicidförekomst. Risken för suicid är exempelvis högre i socialt mindre gynnade grupper, som de med låg inkomst och låg utbildningsnivå. Att vara utan arbete ökar också risken för suicid.”⁸

Sandvikens kommun ska arbeta med att främja barn och ungdomars psykiska hälsa, stödja riskutsatta barn och ungdomar och att möjliggöra för barn och ungdomar att ha en aktiv fritid eller annan sysselsättning. Äldre och personer med funktionsnedsättning är också prioriterade målgrupper för det preventiva arbetet.

Ansvariga:

- Arbetslivsnämnden
- Individ- och familjeomsorgsnämnden
- Kommunstyrelsen (Skydd och säkerhet)
- Kultur- och fritidsnämnden
- Kunskapsnämnden
- Omsorgsnämnden
- Sandvikenhus AB

---

⁸ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.5.

2.1.2 Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid.

”Det finns ett samband mellan alkoholkonsumtion och suicidförekomst i befolkningen, främst bland unga män. På individnivå finns det också vetenskapligt stöd för att en hög konsumtion av alkohol ökar risken för suicid.”⁹

Sandvikens kommun bedriver ett effektivt tillsynsarbete som främjar en restriktiv alkoholpolitik. Kommunens drogförebyggande arbete ska syfta till att påverka normer kring drickande och minska berusningsdrickande bland unga. Sandvikens kommun verkar för ett gott samarbete med Region Gävleborgs verksamhet Beroendecentrum Västra Gästrikland.

Ansvariga:

- Arbetslivsnämnden
- Individ- och familjeomsorgsnämnden
- Kultur- och fritidsnämnden
- Kunskapsnämnden
- Omsorgsnämnden

2.1.3 Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid.

”Att minska tillgången till olika medel och metoder för suicid har en samlad positiv effekt. Ett viktigt skäl är att en person som vill ta sitt liv ofta föredrar vissa metoder framför andra. Är det då svårare att använda en viss metod minskar risken för att ett suicid ska genomföras.”¹⁰

Sandvikens kommun ska arbeta för att i samhällsplaneringen och vid planering av inomhusmiljöer överväga suicidpreventiva åtgärder.

Ansvariga:

- Samtliga nämnder och styrelser.

2.1.4 Se suicid som psykologiska misstag.

”Att se suicid som ett psykologiskt misstag innebär att det betraktas som följden av psykiska och fysiska påfrestningar på liknande sätt som en fysisk olycka/.../Detta perspektiv lyfter fokus från individen till de miljöer och sammanhang människor befinner sig i. /.../”¹¹

Sandvikens kommun strävar efter att öka medvetenheten kring psykisk ohälsa för att möjliggöra ett mer systematiskt arbete med skadeprevention för att hantera risker för suicid.

Ansvariga:

- Samtliga nämnder och styrelser.

---

⁹ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.6.

¹⁰ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.7.

¹¹ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.8.

2.1.5 Medicinska, psykologiska och psykosociala insatser.

”De flesta suicid föregås av någon form av psykisk ohälsa, och enligt vissa studier gäller detta för uppemot 90 procent av alla de som tar sitt liv. /.../ Men även om flera av de som tar sitt liv har varit i kontakt med vården före sin död, har deras självmordstankar kanske aldrig berörts i samtal med vårdpersonal.”¹²

Sandvikens kommun strävar efter att öka medvetenheten kring psykisk ohälsa hos personal som i sitt arbete möter personer med suicidtankar.

Ansvariga:

- Arbetslivsnämnden
- Individ- och familjeomsorgsnämnden
- Kultur- och fritidsnämnden
- Kunskapsnämnden
- Omsorgsnämnden

2.1.6 Spridning av kunskap för att minska suicid.

”Beslutsfattare och olika professioner måste ha aktuella kunskaper om suicid och suicidförebyggande insatser och metoder. Kunskapen kan omfatta risk- och skyddsfaktorer för att förebygga suicid, förebyggande strategier och arbetssätt, samt uppföljning och redovisning av utvecklingen och åtgärderna.”¹³

Sandvikens kommun ska uppdatera sig kontinuerligt om forskningsresultat gällande suicid.

Ansvariga:

- Samtliga nämnder och styrelser.

2.1.7 Höj kompetensen hos nyckelpersoner

”Arbetet med att förebygga suicid kräver särskild kompetens bland olika yrkesgrupper. /.../ Förutom personal inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten finns det andra grupper som genom sitt yrke kommer i direktkontakt med suicidnära personer. Det kan till exempel vara präster, familjerådgivare, apotekspersonal, äldreomsorgspersonal, personaladministratörer och personal inom polisen, räddningstjänsten, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, skolan, högskolan, kriminalvården och Försvarmakten.”¹⁴

Sandvikens kommun arbetar med kompetensutveckling om suicid för personal som inom sitt arbete möter riskutsatta grupper.

Ansvariga:

- Samtliga nämnder och styrelser.

---

¹² Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.9.

¹³ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.10.

¹⁴ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.11.

2.1.8 Händelseanalys i samband med Lex Maria-anmälningar.

”Händelseanalyser efter suicid genomförs för att få veta hur och varför ett suicid inträffat och visa vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra att det sker igen /.../ Men långt ifrån alla som tar sitt liv har haft kontakt med vården före självmordet, och därför förblir många suicid outredda och viktiga lärdomar kan gå förlorade. Det finns därför ett behov av händelseanalyser som omfattar mer än hälso- och sjukvårdens arenor.”¹⁵

Sandvikens kommun ambition är att respektive nämnd gör en händelseanalys där så är möjligt. Stödmaterial finns bland annat hos Folkhälsomyndigheten.¹⁶

Ansvariga:

- Samtliga nämnder och styrelser.

2.1.9 Stöd till frivilligorganisationer.

”Frivilligorganisationernas roll är ofta att förstärka och komplettera statens, landstingens och kommunernas insatser genom sitt arbete med utbildning, information, opinionsbildning och olika former av stödjande arbete”¹⁷

Sandvikens kommun ska samverka med lokala frivilligorganisationer i det suicidpreventiva arbetet. Samverkan i det här fallet kan betyda att praktiskt underlätta för frivilligorganisationens arbete med exempelvis utbildning eller spridning av information.

Ansvariga:

- Individ- och familjeomsorgsnämnden
- Kommunstyrelsen (Skydd och säkerhet)
- Kultur- och fritidsnämnden
- Omsorgsnämnden

3. Uppföljning och revidering

Enskild nämnd och styrelse ansvarar för att uppföljning sker för de områden nämnd och styrelse har en ansvarsroll inom. Uppföljningen återrapporteras på lämpligt sätt inom nämnd och styrelse.

Policy för suicidprevention revideras i samband med varje mandatperiod.

¹⁵ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.12.

¹⁶ Folkhälsomyndigheten, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/a/Att-utreda-sjalvmord-bland-barn-och-unga-genom-handelseanalyser/>, hämtat 2018-03-22.

¹⁷ Folkhälsomyndigheten, 2016, Ett nationellt handlingsprogram för Suicidprevention, s.13.